

Úskalí při formování pozice ČR ke společné obchodní politice EU

Kryštof Kruliš

Volby ve Francii a Německu mohou výrazně napovědět, jak bude v následujících letech vypadat obchodní politika EU a jednání o dohodách o volném obchodu (FTA) se třetími zeměmi. Tradiční zastávce volného obchodu, Velká Británie, z EU odchází a plánuje na svém území vytvořit globální obchodní centrum, které by bylo provázáno dohodami o volném obchodu se všemi částmi světa. Zároveň USA pod novou administrativou ukončují účast v dohodě o Transpacifickém partnerství (TPP) a nad osudem jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) se vznáší otazník.

Mezinárodní obchod se stal nebývale silným tématem posledních prezidentských voleb v USA. Rovněž v Evropské unii se pozornost řady politických proudů čím dál více soustředí na otázky týkající se této sféry. Ať již jde o postup při multilaterálních vyjednáváních v rámci Světové obchodní organizace či o rozrůstání tzv. „mísy špaget“, vzájemně propojených zón volného obchodu, z mezinárodního obchodu se stává silné politikum.

Z obchodní politiky se stalo důležité téma, o kterém je potřeba náležitě diskutovat na základě podložených informací. Tuto debatu je vhodné rozvíjet jak na globální úrovni, tak v rámci institucí Evropské unie i na úrovni členských států včetně jednotlivých regionů. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) a zpravodajský portál EurActiv.cz v rámci projektu „Empowering Youth and Regions in the European Parliament“ uspořádaly 24. března 2017 v Pardubicích **kulatý stůl „TTIP, CETA a obchodní politika EU: výzvy pro Pardubický kraj“**. Cílem diskuzního setkání bylo otevřít debatu o tomto důležitém tématu v pardubickém regionu a umožnit dialog mezi zástupci kraje a představiteli centrální státní správy pod záštitou představitele Evropského parlamentu.

Kulatého stolu se zúčastnil poslanec Evropského parlamentu **Jan Zahradil** (ODS, ACRE), místopředseda Výboru pro mezinárodní obchod (INTA) a jako další hlavní řečníci vystoupili **Matyáš Pelant**, vedoucí Oddělení Amerik Ministerstva průmyslu a obchodu a **Tomáš Vlasák**, ředitel regionální kanceláře CzechInvestu pro Pardubický kraj. Debaty se také účastnil **Petr Ježek**, ředitel Odboru zahraničně obchodní spolupráce Ministerstva zemědělství, **Richard Koubek**, regionální manažer pro Pardubice Svazu průmyslu a dopravy a **Vojtěch Stejskal** ze Strategy Development firmy ERA, a. s. Setkání se zúčastnili též další osobnosti veřejného a soukromého sektoru Pardubického kraje.

Výstupem z debaty jsou níže uvedená doporučení adresovaná evropským institucím i domácím politikům a státní správě. Řadu z nich je možno považovat také za příspěvek do obecné veřejné debaty o obchodní politice EU.

→ Zájmem České republiky coby státu s výrazně otevřenou ekonomikou s vysokým podílem exportu i importu na celkovém hrubém domácím produktu je **podpora ambiciózní společné obchodní politiky EU**. Český export je dominantně orientován na vnitřní trh Evropské unie, a zejména na Německo. Vzhledem k silným exportním vazbám na tento stát bude Česká republika ekonomicky těžit i z rozšíření exportních příležitostí pro německé vývozce na trhy ve třetích státech, protože podstatná část českého vývozu do Německa je následně zpracována ve finální produkt jdoucí na trhy těchto třetích zemí jako „Made in Germany“.

Liberalizace mezinárodního obchodu s třetími státy může vytvořit příležitosti přímo pro české exportéry a posílit **diverzifikaci** českého vývozu. Z hlediska celkového objemu výkonů naší ekonomiky je vývoz z České republiky mimo Evropskou unii poměrně malý. Na trhy třetích zemí se však daří pronikat zejména výrobcům finálních produktů. Charakteristické pro český export mimo Evropskou unii tak je to, že je častěji spojen s vyšší přidanou hodnotou vytvářenou na našem území, než je tomu u exportu v rámci EU. Otevírání třetích trhů díky společné obchodní politice Evropské unie může přinést větší možnosti pro růst přímého exportu z České republiky mimo EU a přispět k tvorbě vyšší přidané hodnoty na našem území. Na vytváření podmínek pro rozvoj výrobní aktivity s vyšší přidanou hodnotou by se měla hospodářská politika ČR zaměřit nadále i vzhledem k nízké míře nezaměstnanosti a narůstajícímu nedostatku pracovní síly.

Společná obchodní politika je v posledních letech zatížena řadou mýtů zneužívaných populisty napříč celou politickou škálou. Úsilí o liberalizaci obchodu Evropské unie s třetími zeměmi je tak bržděno nejen snahou o eliminaci potenciálních rizik s liberalizací spojených, ale také nutností vypořádat se s uměle vytvářenými mýty, které nemají žádný reálný podklad. **Demytizace světového obchodu** je tak každodenním úkolem na úrovni evropských institucí, států i regionů a vyžaduje **soustavné a pečlivé uvádění nezkreslených informací a zdůrazňování toho, co je a co není předmětem jednání s třetími státy o liberalizaci mezinárodního obchodu**. Ve vztahu k dohodám CETA a TTIP pomáhají demytizaci mimo jiné rozšířené expertní týmy na celostátní úrovni, jejichž členy jsou představitelé občanské společnosti i akademické sféry a které umožňují diskusi na základě objektivních informací. Účast na těchto setkáních by měla být nadále proaktivně nabízena i v regionech. Výhodou České republiky pak je také to, že žádná strana domácího politického mainstreamu neskouzla v oblasti mezinárodního obchodu k populismu, v této sféře jej zneužívají jen marginální politické strany a uskupení. **Je proto vhodné pokračovat v praxi otevřených expertních týmů, proaktivně nabízet zapojení se do jejich jednání a soustavnou práci usilovat o pravdivé informování o problematice mezinárodního obchodu.**

Nevýhodou při zjišťování zájmů české ekonomiky ve vztahu k obchodní politice Evropské unie a následném vytváření národní pozice je však výrazná orientace našeho exportu na eurozónu, a zejména Německo, kde je dále zpracováván do finálního produktu a ten následně exportován mimo EU. Čeští výrobci tak často nemají své vlastní exportní strategie, spoléhají se na subdavatelské vztahy uvnitř skupiny či v rámci navázaných kontaktů s odběratelem v rámci Evropské unie, který pak sám provádí umístění finálního výrobku na trh ve třetím státě. Naši exportéři tak jsou často ve vleku vývozních strategií podniků v zahraničí. To platí velmi silně právě pro Pardubický kraj. Ekonomika v tomto kraji je významně exportně orientovaná, ale ve srovnání s jinými kraji v České republice se to neprojevuje stoupajícím hrubým domácím produktem ani na výši mezd či příjmů domácností. Významná přidaná hodnota (výzkum a vývoj či marketing a prodej výrobku) je realizována mimo území kraje. To platí i v oblasti výroby elektroniky, která v Pardubickém kraji tvoří více než 50 % hodnoty exportů. Na území kraje je tak jen velmi malý počet firem s vlastním vývojem, výrobou i prodejem, které by realizovaly celou přidanou hodnotu na Pardubicku. Malí a středně velcí výrobci finálního produktu s vyšší přidanou hodnotou by pak ocenili zejména **narovnaní soutěžního prostředí, aby nemuseli soupeřit o stále vzácnější pracovní sílu s velkými firmami, které oproti nim mají jak kapitálovou sílu, tak snazší přístup k investičním pobídkám, které upřednostňují velké investiční projekty.**

Ze strany přítomných zástupců menších exportních firem tak zazněla doporučení, aby stát a kraj v zájmu srovnání podmínek podnikatelského prostředí namísto selektivních investičních pobídek **vytvářely klima pří-
větivé pro podnikání (srozumitelností a předvídatelností regulatorního prostředí i dostupností infrastruktury) a podporovaly mobilitu pracovní síly. Klíčovou roli hraje také vytvoření funkčního vzdělávacího systému, jenž by pružně reagoval na potřeby praxe, podporoval vyhledávání talentovaných lidí a rozvíjel jejich tvůrčí schopnosti.** To vše by celkově zlepšilo postavení exportérů a umožnilo těm, kteří produkují na území kraje vyšší přidanou hodnotu, lépe rozvíjet svou činnost. Zúčastněné firmy v tomto ohledu zdůraznily zejména to, že aktuálně naráží na limity výrobních kapacit dané dostupností pracovní síly. Ke zlepšení regulatorního prostředí pro podnikání přitom řadu pozitiv přináší i společná obchodní politika Evropské unie. Například dohoda o zóně volného obchodu mezi EU a Kanadou (CETA) umožní v budoucnu podnikatelům, aby **certifikáty** získané u zkušebních úřadů v České republice mohli uplatnit i v Kanadě. To má význam zejména pro malé a střední podniky, které nemohou rozložit administrativní náklady na tak velký objem produkce jako velké firmy.

Nástup administrativy Donalda Trumpa do Bílého domu vedl k vypovězení účasti USA na dohodě o Transpacifickém partnerství (TPP) s 11 zeměmi pacifického regionu včetně Japonska, Vietnamu, Austrálie, Nového Zélandu nebo Mexika. Ukončení angažovanosti USA v TPP lze vnímat i jako **příležitost pro EU posílit své postavení obchodní velmoci v Asii**. Kontinent Asie je vzhledem ke svému ekonomickému potenciálu a míře organizovanosti státní správy vhodným regionem pro expanzi pozornosti společné obchodní politiky EU. První zóna volného obchodu s asijskou zemí, Korejskou republikou, uzavřela EU v roce 2011. Nyní má Unie podepsané dohody se Singapurem a Vietnamem, které však nejsou ještě ratifikované. Pro Českou republiku může mít zvláštní význam právě zóna volného obchodu s **Vietnamem** i vzhledem k tomu, že v ČR žije největší vietnamská menšina per capita v celé Evropské unii. Známost České republiky ve Vietnamu by tak mohla být výhodou při prosazování českých finálních výrobků na vietnamský trh.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Kryštof Kruliš

Kryštof Kruliš je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na vnitřní trh a právo EU a vztah EU a anglofonních zemí.

krystof.krulis@amo.cz

[@krystof.krulis](https://twitter.com/krystof.krulis)

Policy paper byl vydán v rámci projektu Empowering Youth and Regions in the European Parliament realizovaného za podpory Evropského parlamentu. Partnerem projektu je zpravodajský portál EurActiv.cz.